

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 541/2015-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. januára 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKČIA] [REDAKČIA], zastúpeného advokátom JUDr. Radoslavom Kučerom, LEGAL CARTEL s. r. o., Ľubinská 18, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Er 7908/2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČIA] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Er 7908/2011 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Er 7908/2011 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré j e Okresný súd Bratislava V p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava V j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 447,97 € (slovom štyristoštyridsaťsedem eur a deväťdesiatsedem centov) na účet advokáta JUDr. Jaroslava Kučeru, LEGAL CARTEL s. r. o., Ľubinská 18, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti [REDAKOVANÉ] vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. októbra 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Er 7908/2011 (ďalej len „namietané konanie“).

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že ako oprávnený sa návrhom na vykonanie exekúcie doručeným súdnemu exekútorovi 30. novembra 2011 domáhal vymoženia dlžnej sumy od povinného na základe exekučného titulu – notárskej zápisnice z 8. septembra 2011, v ktorej povinný uznal svoj záväzok v sume 16 250 €, ktorý má voči sťažovateľovi z titulu

odplaty za prevod obchodného podielu obchodnej spoločnosti [REDACTED], a súhlasil s jeho vykonateľnosťou. Súdny exekútor vydal 22. februára 2012 upovedomenie o začatí exekúcie. Námietky povinného proti exekúcii boli podané na exekútorskom úrade 6. marca 2012. Okresný súd podľa sťažovateľa o týchto námietkach nerozhodoval a bol v tejto veci nečinný.

Z uvedených dôvodov podal sťažovateľ predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietáhy v konaní, v ktorej zdôraznil, že okresný súd od podania námietok (6. marca 2012) do podania predmetnej sťažnosti predsedovi okresného súdu (29. októbra 2013), teda v období viac ako 19 mesiacov, nevykonal žiadny procesný úkon. V odpovedi predsedu okresného súdu z 8. novembra 2013 bolo sťažovateľovi oznámené, že vzhľadom na dĺžku konania bude vec sledovať do jej právoplatného skončenia.

Okresný súd uznesením z 26. marca 2014 rozhodol tak, že námietky povinného proti exekúcii zamietol. Proti uvedenému rozhodnutiu podal odvolanie povinný prostredníctvom svojho právneho zástupcu 17. apríla 2014. Od tohto momentu nebol okresným súdom v namietanom konaní vykonaný žiadny procesný úkon. O skutočnosti, že bolo podané odvolanie, sa sťažovateľ dozvedel nahliadnutím do súdneho spisu, a napriek tomu, že nebol okresným súdom vyzvaný na vyjadrenie sa k podanému odvolaniu, doručil okresnému súdu 20. apríla 2015 svoje stanovisko. Od podania odvolania ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu tak uplynulo viac ako 18 mesiacov, počas ktorých okresný súd nevykonal žiadny relevantný úkon.

Sťažovateľ poukazujúc na uvedený postup okresného súdu v namietanom konaní (v trvaní 4 rokov) je toho názoru, že okresný súd „*sa bezdôvodne vyhýba konaniu vo veci a týmto spôsobuje prietáhy v predmetnom konaní, pričom zároveň dochádza k porušovaniu jedného zo základných ústavných práv sťažovateľa – práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov*“.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že povinný s cieľom nesplniť splatný záväzok podal na sťažovateľa trestné oznámenie, na základe ktorého bolo sťažovateľovi vznesené

obvinenie za zločin podvodu a v tejto súvislosti vydaný aj príkaz na zatknutie. Uznesením Okresnej prokuratúry Bratislava I sp. zn. 4 Pv 201/12/1101 z 11. septembra 2015 bolo trestné stíhanie zastavené, pretože je nepochybné, že sa nestal skutok, pre ktorý sa trestné stíhanie viedlo.

Podľa sťažovateľa okresný súd „nezabezpečil v danej právnej veci taký procesný postup, ktorý by odstránil stav právnej neistoty sťažovateľa a v dôsledku tohto postupu všeobecného súdu stav právnej neistoty sťažovateľa naďalej trvá. K odstráneniu stavu právnej neistoty nedošlo ani po tom, čo sa sťažovateľ dožadoval zjednaní nápravy u predsedu Okresného súdu Bratislava V...“.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Er 7908/2011 bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov, priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € a náhradu trov konania.

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 541/2015-15 z 9. decembra 2015 prijal sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu na výzvu ústavného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 3623/2015 z 28. decembra 2015 (doručenom ústavnému súdu 5. januára 2016) okrem iného uviedol:

„Sťažnosť oprávneného považujem za dôvodnú v prevažnej časti. Súd nerozhodol o námietkach proti exekúcii v období od 08.03.2012 do 26.03.2014, kedy o námietkach rozhodol vyšší súdny úradník.

Dňa 16.04.2014 podal povinný voči tomuto rozhodnutiu odvolanie v zmysle § 374 ods. 4 O.s.p. Odvolanie bolo zaslané elektronickou cestou so zaručeným elektronickým

podpisom. Súd odvolanie oprávnenému nedoručoval s poukazom na skutočnosť, že ide o rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka, proti ktorému zákon odvolanie nepripúšťa. Odvolanie bolo preto doručené právnenému zástupcovi oprávneného na jeho žiadosť. Dôvodnosť sťažnosti je daná i v ďalšom období, kedy súd po podaní odvolania 16.04.2014 rozhodol o námietkach až 23.11.2015.

Zároveň Vám oznamujeme, že súhlasíme s tým, aby Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania prijatej sťažnosti. “

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom vyjadrení zo 14. januára 2016 uviedol:

„Okresný súd Bratislava V de facto v plnom rozsahu potvrdil dôvodnosť nami podanej sťažnosti a to v celom rozsahu a konštatoval, že v predmetnej veci dochádzalo k porušovaniu práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

Na základe uvedeného máme za to, že základné právo sťažovateľa [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v predmetnom konaní bolo porušené.

Dovoľujeme si Vám zároveň oznámiť, že súhlasíme s tým, aby Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu, nakoľko máme za to, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. “

Právny zástupca sťažovateľa si súčasne uplatnil trovy konania za tri úkony právnej služby v celkovej sume 1 064,14 €.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk, ako aj na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu vedeného pod sp. zn. 37 Er 7908/2011.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna, faktická, prípadne procesná zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o právnu zložitosť preskúmvanej veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka posudzovaného exekučného konania nebola závislá od zložitosti veci. Napokon ani predseda okresného súdu neuviedol žiadne skutočnosti, ktoré by nasvedčovali faktickej alebo právnej zložitosti napadnutého konania; naopak, konštatoval, že sťažnosť je v prevažnej časti dôvodná.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že okresný súd o námietkach povinného doručených 8. marca 2012 rozhodol až 26. marca 2014 (dva roky), keď uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom námietky povinného zamietol. V uvedenom období okresný súd nevykonával žiadne relevantné procesné úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa ako oprávneného v exekučnom konaní, čo je základným účelom práva zaručeného v označených článkoch ústavy a dohovoru (pozri napr. I. ÚS 41/02).

V ďalšom období sa postup okresného súdu v namietanom konaní opätovne vyznačoval nečinnosťou, keď rozhodnutie o odvolaní povinného proti uzneseniu o zamietnutí jeho námietok (okresnému súdu doručené 17. apríla 2014) bolo zákonným sudcom prijaté až 23. novembra 2015 (takmer 19 mesiacov), keď námietky opakovane zamietol.

K priet'ahom v danom konaní tak nedošlo v dôsledku zložitosti ani správania účastníkov konania, ale výlučne v dôsledku postupu okresného súdu. Ústava v čl. 48 ods. 2 pritom zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, v bode 2 výroku tohto rozhodnutia mu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorom sa nachádza sťažovateľ.

Sťažovateľ sa okrem vyslovenia porušenia označených práv domáha aj priznania finančného zadosťučinenia a náhrady trov právneho zastúpenia.

Aj keď ústavný súd vyslovil porušenie sťažovateľom označených práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto považoval za potrebné zaoberať sa aj vecnou opodstatnenosťou návrhu sťažovateľa na priznanie finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch za stav spôsobenej právnej neistoty postupom orgánov verejnej moci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiada priznať finančné zadosťučinenie v sume 2 000 €. Tento svoj návrh odôvodňuje s poukazom na doterajšiu zdĺhavosť namietaného konania a s tým súvisiacim pretrvávajúcim stavom svojej právnej neistoty, ako aj zdôrazňujúc dôležitosť ochrany svojich majetkových práv a finančnú náročnosť spojenú s vedením namietaného konania. Sťažovateľ tiež argumentoval, že v priamej súvislosti s namietaným konaním bol nútený čeliť trestnému stíhaniu.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04). Pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd v danom prípade zohľadnil predovšetkým celkovú dĺžku konania okresného súdu, prihliadol na viaceré dlhodobé obdobia nečinnosti okresného súdu, predmet sporu, stav konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľa.

Vychádzajúc z komplexného posúdenia týchto skutočností ústavný súd považoval v konkrétnych okolnostiach daného prípadu priznanie sumy 1 000 € sťažovateľovi za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátom, ktorý si uplatnil nárok na ich úhradu v celkovej sume 1 054,14 €.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2015 je 139,83 € a hodnota režijného paušálu je 8,39 €. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2016 je 143 € a hodnota režijného paušálu je 8,58 €.

S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľovi nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2015 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súde) a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2016 (vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) v celkovej sume 447,97 € vrátane režijného paušálu. Právny zástupca si uplatňoval aj nárok na zvýšenie sumy o 20 %, keďže je platiteľom DPH, avšak ústavnému súde nepredložil osvedčenie o registrácii DPH.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. januára 2016